

Framhald av síðu 1

stýrisformaðurin Ivan Johannesen hava verið fram síðan Berald/El-sam/Orkuráðsfrágreiðing-in kom fram.

Istaðin fyri at siga, at nú vil ein taka hesa frágreiðing til eftirtektar og arbeiða hana í eina samlaða meting av útbyggingarmøguleikum SEV's, lata teir skina ígjøgnum, at Eiðisprojektið nú skal setast ígjøgnum, tí frágreiðing'n í hesum litla parti av SEV útbyggingini rælt gevur SEV (ella ráðgeva SEV's) rætt, bert ein sigur at Berald/El-sam/Orkuráðið meta 150 milliónir skeivt, so greitt er nú at fara undir Eiði.

Veruleikin er, at teir forkasta ætlanir H&S's men vísa á ein minkaðan møguleika við 8 metra hækkun av vatnstøðuni. Samstundis fáa vit váttað, at við altíð hava vítt, at — sammett við onnur lond — gerst vatnorkuútbýgging í Føroyum ovurhonds dýr.

Hetta váttað enn einaferð skylduna til at velja ta samanseting av útbyggingum, sum gevur mest fyri minsta kostnað — vatnorkan er sera litil partur av samlaða útbyggingartorvinum — og nakra endaliga sannføring um hvør samansetingin er, hava vit ikki rokkið við fyriliggjandi kanningum. Men vit eru væl longri frammi.

Skuldi hvør dropi nýtast?

Undirritaði er ein teirra, sum metir tað avgjørt neyðugt at fremja eina ávísu vatnorkuútbýgging í Føroyum, og eri eg tí eisini til reiðar at lata tekniskan og rationellan tørv ganga fram um náttúruverndar-áhuga í ávisan mun, hesum slepst ikki undan al den tíð nakað skal útbyggjast. Men so mikið stórri er skyldan til at velja so skynsamur og avvegaðar loysnir sum gjørligt.

Júst út frá hesum álegði undanfarna landsstýri í 1978 SEV at bera nógv betri dokumentation og próvtílfar fram, áðrenn farið varð igongd eftir eini leysari skitsu.

Skiðt stóð eisini greitt, at avgerð SEV's um at fara igongd í áliti til ein ráðgeva, sum onki projekt hevði gjørt, men vildi fremja eitt rokningsarbeiði fyri meira enn miliardina í Vágum, Vestmanna og Eysturoy var heilt burturvið.

Tað sum undanfarna landsstýri mælti til, var at finna fram tey projektini, sum »optimaliseraðu« rentabilitet, t. v. s. at ein fann út av hvussu nógv

vatn tað loysti seg at savna til hvørt verkíð.

Hetta tí ein hevði kenslu av, at tað kundi vera lønsamari at nýta vatnið, sum tað kemur fyri í nátturuni og við smærri goymslum, enn at útbyggja til 90 % av tøkum vatni við hvørjum dropa veittum til stórar goymslur.

Undirritaði er ein teirra, sum tíðliga meinti, at vit í Føroyum noyðast at spæla uppá allar streingir í orkuútbýgging, nevniliga vatni, vindi, diesel, kóli og móguliga aldu. Tí er ikki so alneyðugt at útbyggja til hægst móguliga nýtslustig í vatnorkuni, tí hetta kann gerast so dýrt, at vit ikki orka at spæla uppá hinar streingirnar.

SEV má ikki syndrast!

Sjálvt um tað einaferð skuldi hent, at orkuútbýgging verður beinleis landsuppgeva, má ein felagsskapur sum SEV altíð standa fyri rakstrinum og smáu kommunurnar mugu hava sama orkupris sum tær stóru.

Skal SEV hanga saman, er neyðugt at farið verður undir onkra útbygging beinanvegin, og fleiri uppgevar eru. Smáu kommunurnar kunnu ikki liva við at SEV syndrast, tí má leiðsla SEV's nú leggja á annan bógv og fara undir at reka ein opnan savnandi politiki istaðin fyri at læsa seg inni saman við onkrum útlenskum ráðgeva.

Tað skerst ikki burtur, at eitt nú sáttmálin við H&S — sum bert fá kenna — hevur minkað um álit á SEV, noktanin fyri at tjakast um umhvørvismái hevur ikki styrkt tað og royndirnar at »bagatellisera« sakkunnleika og niðurvurdera alternativ uppskot — eitt nú frá egnum medarbeiðarum hevur heldur ikki styrkt álitid, eins lítið og tað hevur ment móguleikar hjá politisku myndugleikunum at taka støðu.

SEV eigur tí nú partvís at fylgja nøkrum ráðum frá Berald/El-sam/Orkuráði soleiðis at tað slepst í gongd, meðan neyðugar projekteringar viðvíkjandi vatnorkuútbýgging verð lögðgjørðar og lagdar opnar fram.

Verandi støði

Nakrir veruleikar standa eftir nú frágreiðing er tøk:

1) allar útbyggingar — 9 uppskot eru viðgjørð — treyta keyp av einum 2 taks-motori uppá 12 MW í 1985 — hann fæst móguliga ikki fyrr enn í 1986 um so er, at SEV hevur

slept »optiónini«

2) Ongin vatnorkuútbýgging gevur streymframløslu fyrr enn í 1987 ella 1988.

3) Umhvørvismál eru ikki tikin við í frágreiðingini, t. v. s. reguleringin á Eiði við max 4 metrum heldur ikki. Her má so viðkað loyvi útvegast ella projektið broytast.

4) Linjunetinum tørvar snarútbýgging (smb. skaðarnar seinasta vetur).

5) 18 MW kolaverk skulu inn í myndina frá 1990 ella 1992.

6) Útbygging omanfyri 300 metra hædd gevur somu ella helst størri effekt. Móguliga eisini størri reguleringstrupuleikar, men datastyring og onnur tillagan kunnu minka hesar.

7) Veðranesútbýgging uttan goymslu er bilgasta útbyggingin.

8) Tilsegn frá Føroya Landsstýri til ognar- og lántøku bindur komandi løgting til fleiri hundrað milliónir veðhald seinni.

9) Tilsegn nú verður givin av »forrætningsministeri« sum landsstýrið er vorðið, siðan tingið fór heim.

Tilmæli:

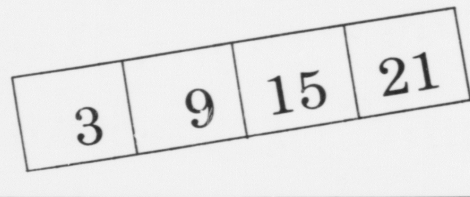
Skal neyðuga vatnorkuútbýggingin ikki fara fyri skeyði í klandri og tog-togan millum SEV, politiskar myndugleikar og umhvørvismál, eigur SEV beinanvegin at bileggja ein 12 MW motor, søkja tingið um endurgjald fyri toll av hesum (30 mill. kr.) og síðan leggja ein opnan politikk fram fyri komandi landsstýri og løgting. (hetta hevur sýnt áhuga fyri at úttala seg, men jattaði at biða til landsstýrismaðurin legði frágreiðingina fram).

Hesin opni politikkur eigur at fevna um samtykt um at byrja við Veðranes uttan vatn goymslu og stutt eftir tilmæli um hvussu reguleringin kann fara fram, hvørt hon skal gerast við goymslu á Veðranes (burturspreing-in til aðra útbygging), útbygging í Vestmanna ella eini minni útbygging norðari á Eysturoynni.

Ein slíkan politikkur kunnu eitt sterkt komandi landsstýri og løgting hjálpa felagnum at bera ígjøgnum við lóggevú og veðhaldum.

Spell vildi verið um tørvandi lagligheit eisini forkom útbygging í Vestmanna, sum øll eru samd um.

Atli P. Dam

Framhald av síðu 1

Her hava so eisini norðmenn vist føroyingum hvussu útbyggingin skal fremjast, t. v. s. at um 1 og 3 á Eiði skal byggjast út, so má hetta vera á ca. 350 m hædd (landið er hægri) og ikki á 130 m (Eiðisvatn).

Orkuráðið hevur givið Berald setning, og samstundis sagt, at ikki skal skeitast til umhvørv, og er tað tí ikki lógið, at teir rokna við, at kunna brúka Eiðisvatn til goymslu og móguliga til regulering av eini ætlan av Veðranes við ongari byrging.

Norðmenninir víðmerkja, at hetta ger, at Eiðisvatn verður brúkt harðari, t. v. s. skal tømast og fyllast eftir umstøðunum »Harmonikuprinsippið«.

Bæði Orkuráðið og føroyingar yvirhevar vita, at friðingarmyndugleikin hevur lagt treyt á við 3-4 frávik í vatnstøðuni, og neyvan verður tann treytin linari, nú byrgingin skal lækka til 6-8 m.

Tær milliónir av m³, ið goymslurnar rúma, og sum Berald roknar við, verða tað reduseraðar til nakrar fáar 100 tús. m³, og er sostatt ongin goymsla longur. Tí er hetta uppskotið tikið av borðinum sum samankoyring við Veðranes.

Ætlaða útbyggingin, sum nú er minkað til Eiði 1 (ókið um vatnið) má tí ongum umstøðum fremjast, fyrr enn Orkuráðið hevur svarað spurninginum, um ikki onnur og betri loysn er fyri útbygging í nørðara enda á Eysturoynni. Tað er Berald ikki biðin um at kanna!

Framhald av síðu 1

viðgjørð hann enn. Men hvørjin sakførarin visir aftur móguleikanum, at dómurin verður skotin inn fyri Hægstarætt.

Sigurð Joensen, sakførari hjá Føroya Arbeid-arafelag, sigur, at hann heldur, dómurin er verður at fara í Hægstarætt. Hann visir á, at Landsrættardómarnir eru ikki samdir. Formaðurin hevur aðra áskoðan enn hinir báðir dómarnir. Formaðurin heldur, at vanligu dómstólarnir kunna viðgera trættuna um merkini.

Dómurin hjá Eystara Landsrætti er feldur 19. september og freistin at appellera til Hægstarætt er átta vikur frá tí degnum.

Tað er væl hugsandi, at eg fari at mæla teimum til at appellera til Hægstarætt, sigur Tormóður Djurhuus, sakførari hjá Føroya Arbeidsgevarafelag, um dómin hjá Eystara Landsrætti í merkjamálinum.

Tormóður Djurhuus sigur, at málið kann ikki enda við landsrættardómnum. Tað má greiðast.

Landsrætturin sigur, at tað var eitt brot á avtalugrundarlagið millum Føroya Arbeidsgevarafelag og Føroya Arbeidsgevarafelag, tá FA í desember í fjór bannaði limum sínum á

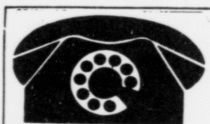
flakavirkjum at leggja merki í fiskabakkar.

Meirlutin í Landsrættinum tekur tó undir við Føroya rætti, at málið kann ikki viðgerast av vanligu dómstólunum. Hinvegin sigur Landsrætturin, at málið heldur ikki hoyrir heima í fakligum gerðarætti.

Tormóður Djurhuus sigur, at dómast skal í málinum. Men spurningurin er so, hvør skal døma. Hann heldur, at tað er hugsandi, FAG fer at royna málið í Hægstarætti fyri at fáa greidd tær lögfrøðiligu sjónarmiðini, tey juridisku aspektini.

Hin móguleikin er Arbeidsrætturin í Danmark, hóast lógin um hann ikki er galdandi fyri Føroyar. Men hesin móguleikin kann koma aftan á Hægstarætt, heldur Tormóður Djurhuus.

hd

Tit ringja

sosialurin,
tlf. 11820

— vit skriva

Kunngerð

Býráðsfundur verður mánadagin
1. oktober 1984 kl. 19.00.

Vágs býráð

Mánadagin 1. oktober kl. 9.00 opni eg nýggja hondarbeiðsforrætning í Tróndargøtu 26 (har sum »Vanja« var fyrr).

Hondarbeiðsbúðin
TÓRA

v/ Petru Róða
Tlf. 17960